

Social- och hälsovårdsministeriet
kirjaamo@stm.fi
reetta.honkanen@stm.fi

Hänvisning
STM/2645/2017

Kontaktperson
Avdelningsjurist Ida Hellgren

Ärende
**UTLÅTANDE OM BETÄNKANDET AV
ARBETSGRUPPEN FÖR UTVECKLING
AV TOBAKS- OCH NIKOTINPOLITIKEN**

Begäran om yttrande

Social- och hälsovårdsministeriet har den 23 oktober 2018 begärt landskapsregeringens utlåtande om betänkandet av arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken.

Ifråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet ska utlåtande inhämtas av landskapet innan lagen stiftas enligt 28 § 2 mom. i självstyrelselag för Åland. Betänkandet skickades inte ursprungligen till landskapsregeringen utan först efter initiativ taget av riksdagsledamoten Mats Löfström. Ett resultat av detta är att landskapsregeringen har fått möjlighet att lämna utlåtande i efterhand och med en betydligt kortare svarstid än övriga instanser.

Landskapets behörighet

Landskapet Åland har enligt 18 § 12 punkten i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet avseende hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten. Inom ramen för lagstiftningsbehörigheten har landskapet egen lagstiftning inom tobaks- och nikotinpolitiken genom landskapslag (1978:52) om tobak och relaterade produkter.

Förslaget innehåll

Social och hälsoministeriet tillsatte den 29 juni 2017 en arbetsgrupp som hade till uppgift att lämna förslag till lagändringar och andra åtgärder som stödjer och främjar upphörandet av användningen av tobaks- och nikotinprodukter före 2030. Arbetsgruppen lämnade sitt betänkande den 31 maj 2018. Betänkandet innehåller förslag till lagändringar och åtgärder i form av 44 olika åtgärds punkter inriktade på beskattning, förebyggande av att unga börjar röka, rökfri miljö, stöd för rökstopp, marknadsföring, kommunikation, nya produkter, effektivitet i verkställande samt andra relevanta områden.

Åtgärds punkterna 26 och 27 avser förslag från arbetsgruppen om begränsningar för resandeförsel från tredje land. Enligt rådets direktiv 2007/74/EG om undantag från mervärdesskatt och punktskatt på varor som införs av resande från tredjeländer är det möjligt att begränsa mängderna för resandeförsel i syfte att främja en hög hälsoskydds nivå för gemenskapens medborgare. Enligt tobakslagen (FFS 549/2016) är det förbjudet att importera snus, men ett undantag finns genom att en privatperson som anländer till Finland får medföra sammanlagt högst 1 000 gram rökfria tobaksprodukter per kalenderdygn för eget personligt bruk.

Arbetsgruppen föreslår i betänkandet att gränserna för cigaretter och andra rök tobaksprodukter ska sänkas till direktivets tillåtna miniminivåer så att resandeförsel av cigaretter sänks från nuvarande 200 cigaretter till 40 cigaretter, cigariller sänks från nuvarande 100 stycken till 20 stycken, cigarrer från 50 till 10 stycken och mängden pip- och rök tobak från 250 gram till 50 gram. Vidare föreslår arbetsgruppen gränsen för resandeförsel av snus, tugg tobak och luktsnus sänks från 1 000 gram till 100 gram per dygn.

Landskapsregeringens yttrande

Arbetsgruppens betänkande har särskild betydelse för Åland med anledning av att åtgärds förslagen 26 och 27 i betänkandet minskar gränserna för resandeförseln av skattefria varor i betydande grad för fartyg som anlöper åländsk hamn. Detta har en direkt koppling till syftena bakom skatteundantaget för Ålands territorium som framgår av protokoll 2 till Finlands anslutningsfördrag till EU. Eftersom landskapet Åland har egen lagstiftningsbehörighet inom hälso- och sjukvården och därmed egen tobakslagstiftning lämnar landskapsregeringen utlåtande enbart avseende de åtgärds punkter som påverkar skatteundantaget.

Grunden för att Finland vid EU-inträdet beviljades skatteundantaget för Ålands territorium är att förutsättningarna för att bevara en livskraftig åländsk ekonomi skulle bibehållas. Navet i den åländska ekonomin är den ålandsbaserade sjöfartsnäringen som är beroende av den skattefria ombordförsäljningen. En grund för att bevara en livskraftig ekonomi på Åland är att säkerställa transportbehovet för passagerare och gods från Åland till Sverige och Finland. Utan den skattefria ombordförsäljningen finns risken att transporterna till och från Åland minskar i sådan grad att förutsättningarna för att bedriva näring och upprätthålla livskvalitet för personer som bor på Åland skulle upphöra. Reguljära, året-runt transporter till förhållandevis förmånliga priser krävs för att det åländska

samhället ska fungera. Flera utredningar har visat att skatteundantaget även är en viktig länk i transportsystemet mellan Finland och Sverige, och att de näringar som är indirekt eller direkt beroende av skatteundantaget skapar omfattande arbetstillfällen och inköp av varor på Åland och även i riket, se bland annat ÅSUB:s utredning (2011:8) om den ålandsbaserade sjöfartens ekonomiska betydelse.

Förslaget i betänkandet inskränker fartygens intjäningsmöjligheter under transporterna i mycket hög grad genom att gränserna för försäljning av snusprodukter minskas till en tiondel av dagens möjliga nivåer och för tobaksprodukter till en femtedel. Enligt rederiernas uppskattning innebär detta en minskad försäljning med ca 50 miljoner euro per år. En sådan omfattande minskad möjlighet till ombordförsäljning innebär ett tydligt ingrepp i det skatteundantag som beviljats för att upprätthålla förutsättningarna för att bevara en livskraftig åländsk ekonomi. Förslaget är riskfyllt för Åland genom att det utmanar rederiernas verksamhetsförutsättningar och deras behov av att alls angöra de åländska hamnarna.

Landskapsregeringen anser att det är mycket viktigt att arbeta för en minskad användning av tobaksprodukter. Åtgärder som vidtas inom tobakspolitiken måste dock vara riktade och proportionerliga då de som i detta fall får betydande negativa effekter inom andra viktiga områden såsom bevarandet av den åländska ekonomin. Det är inte tydligt att minskade möjligheter till resandeförsel från färjtrafiken via Åland påverkar användningen av tobaksprodukter i landet i någon betydande omfattning, särskilt som konsumentinköpen av tobak istället kan riktas till exempel till passagerartrafiken mellan Finland och Estland.

Landskapsregeringen motsätter sig därmed betänkandets åtgärdsförslag att begränsa resandeförsel av tobaksprodukter från tredje land.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Mats Perämaa

FÖR KÄNNEDOM

Finansministeriet
Arbets- och näringsministeriet
Riksdagsledamot Mats Löfström